

Sukob identiteta (*Identity Conflict*)

Šta je identitet?

- Erikson, Olport, Merton/Fut, Gofman/Berger
- Identitetski zaokret
- „Pojedinač se socijalizuje i gradi svoj identitet u etapama, kroz dugi period koji se proteže od rođenja do zrelog doba. Neprekidno, slika koju gradi o sebi, svojim verovanjima i predstavama o sebi predstavlja izuzetno značajnu psihološku strukturu koja mu omogućava da odabira svoje aktivnosti i svoje društvene odnose. [...] Pojedinač sebe otkriva kroz sopstvena opažanja i aktivnosti, ali i kroz odnos prema drugima i viđenje drugih... [...] Identitet se zasniva na strastvenim odnosima pojedinca s „drugim“.“

- “Granični markeri”
- Promenljivost, višeslojnost; paradoks ličnog identiteta
- „Grupa funkcioniše kao izuzetan katalizator individualne identifikacije. Grupa socijalizuje pojedinca, a pojedinac se identifikuje s njom. Ali, u isto vreme taj proces omogućava pojedincu da bude različit i da deluje na svoje okruženje. Za pojedinca, identitet se ne javlja kao prosto spajanje društvenih uloga i pripadnosti. On mora biti shvaćen kao dinamična celina gde različiti elementi međusobno deluju komplementarno ili konfliktno.“
- Pet pristupa shvatanju identiteta: primordijalistički, instrumentalistički, konstruktivistički, institucionalistički i realistički

Uloga identiteta u sukobu

- Identitet ima jednu od ključnih uloga u sukobu, jer posredstvom njega pojedinci i kolektiviteti razumevaju i određuju svoju ulogu u sukobu.
- Identitet odeređuje “nas” i “njih”, mobilise pojedince i grupe, obezbeđuje legitimitet i opravdanje težnji i aktivnosti.
- Sukob povratno utiče na identitet i transformiše ga. Razumevanjem tog međusobnog uticaja možemo razumeti i uzroke nastanka i eskalacije sukoba, ali i njegove potencijalne (nenasilne) transformacije.
- Negacija identiteta

- Četiri pristupa:
 1. osnovne ljudske potrebe
 2. dugotrajni društveni sukob
 3. teorije etničkog sukoba
 4. teorija društvenog (socijalnog) identiteta i kategorizacije

Ljudske potrebe i nerešivi, duboko ukorenjeni, dugotrajni sukobi

- Kriesberg, Burton, Azar
- Transformaciju radikalnih protivrečnosti zameniti “antagonističkim dijalogom” – dijalogom neprijatelja (Ramsbotham)
- DUS - odnosi se na sve one sukobe koje nije moguće rešiti u okvirima postojećeg političkog i društvenog sistema. Rešavanje takvih sukoba zahteva korenitu promenu normi, institucija i politika i njihovo prilagođavanje potrebama jedne ili više suprotstavljenih strana. Duboko ukorenjeni sukob može nastati i kao posledica neprimerenog i pogrešnog rešavanja „običnih“ i potencijalno funkcionalnih sukoba.

Dugotrajni sukobi

- Dugotrajna i često nasilna borba grupa za osnovne potrebe kao što su bezbednost, priznanje i pristup (i pravičan tretman) političkim institucijama i ekonomskoj participaciji;
- Uloga države je da ispuni ili frustrira osnovne ljudske potrebe, podstičući ili osujećujući sukobe (nasilje!)
- Azar: dvedetih godina XX veka identifikovao više od 60 primera “novog tipa sukoba” koji ne počivaju na borbi za teritoriju, ekonomske resurse ili osi Zapad-Istok, već se tiču kolektivnih identiteta

- Jedinica analize je identitetska grupa (ili identitet); individualni interesi i potrebe (bezbednost, identitet, priznanje, razvoj) su posredovani pripadnošću grupi
- Tri vrste determinanti: strategije i aktivnosti grupe (način formiranja identiteta, organizacija i mobilizacija, elite, politički ciljevi, taktika, itd.), strategije i aktivnosti države (od nasilja do saradnje), ugrađeni mehanizmi sukoba (iskustva, strahovi, verovanja, itd.)
- Preduslovi dugotrajnog sukoba: međugrupni odnosi, potrebe, uloga države, međunarodne veze

Dinamika sukoba identiteta

- Korostelina: 4C model – **c**omparison - **c**ompetition – **c**onfrontation - **c**ounteraction
- Poređenje: negativna percepcija pripadnika drugih grupa, stereotipi, potcenjivanje, pripisivanje greške, untuargrupna asimilacija vs međugrupni kontrast, asimetrični status, istorija nasilnih sukoba, itd.
- Takmičenje: teritorija, resursi, itd.
- Suočavanje: polarizacija, dehumanizacija, mobilizacija, selektivna percepcija, pripisivanje
- Protivakcija: “mi ili oni” situacija, dobro vs zlo

Model ranog upozorenja

- Karakteristike identiteta:
 1. značaj identiteta
 2. unutargrupni primat (homogenost, kolektivno vs individualno)
 3. naglašavanje samopoštovanja (interno vs eksterno)
 4. zadovoljenost identitetskih potreba (samopoštovanje, bezbednost, društveni status, lična bezbednost, grupna podrška i zaštita, priznanje)

- Oblici i vrste identiteta
- 1. modaliteti identiteta (opisni, ideološki, istorijski, relacioni)
- 2. oblici identiteta (kulturni, reflektivni, mobilizatorski)
- 3. vrste identiteta (pozicioni, dualni, deskriptivni, kolektivni)
- 4. vrsta kolektivne aksiologije (nizak nivo ili odsustvo vrednosnog balansa i visak nivo grupne generalizacije)
- 5. priroda identiteta (stečen ili pripisan)

- Tipovi kulture
 1. individualistička
 2. kolektivistička
- Međugrupni odnosi
 1. međugrupne predrasude
 2. spoljašnja pretnja (nejednak ekonomski, politički ili kulturni status grupa; različito državljanstvo; uspomene na dominaciju druge grupe; percepcija da sopstvena grupa ima slabiju/lošiju poziciju od drugih grupa; ograničenja unutrašnjeg društveno-ekonomskog razvoja nametnuta spolja; politički ekstremizam, nasilje, nacionalizam; itd.)

3. untargrupna podrška (homogenizacija ciljeva, težnji, percepcija)
4. relativna uskraćenost
5. bezbednosna dilema
 - Izgradnja nacije i status manjina
1. izgradnja nacije
2. koncept nacionalnog identiteta (etnički, multikulturalni, građanski)
3. odnos manjina-većina (manjine su sklone diskriminaciji većinske grupe, brojnost i teritorijalna homogenost manjine)
4. istorija dominacije
5. prekogranična povezanost (pripisivanje ciljeva spoljašnjo grupi i bliskost matične države manjine – “peta kolona”)

Zaključak

- Identitet kao ljudska potreba – univerzalističko, esencijalističko, dekontekstualizovano, ahistorčno shvatanje?
- Identitet kao proces i kao projekat
- Postvarenje
- Da li se o identitetu može pregovarati?
- Identifikacija umesto identiteta, grupisanost umesto grupe